

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Vera sententia quatuor conclusionibus sequentibus declaratur &
statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

eam, sed duntaxat moralem, consistentem in convenientia cum natura Dei, quantum ad id quod in ea morale est, videlicet quantum ad rectitudinem affectus, ratione cuius Deus est semper conversus ad seipsum tanquam ad summum bonum, & aversus ab omni iniquitate, iustus, sanctus, & rectus in omnibus operibus suis: gratia enim sanctificans, ut ex ipso nomine constat, aliquid de tali sanctitate seu rectitudine divina voluntatis & naturae participat. Alii ulterius admittunt gratiam esse participatignem physicam divinae naturae, sed contendunt eam non esse formalem (sicut lux aeris est participatio lucis solis, & calor ferri candentis participatio caloris ignis) sed tantum virtuale; sicut semen dicitur virtualis participatio generantis, quia est virtus ab ipso derivata, & ad producendum sibi simile ordinata. Et adhuc inter istos est dissensio: nam Cajetanus, Ledesma, & Joannes Vincentius Asturicensis, quos citat & sequitur Martinez in praesenti, asserunt quod gratia est participatio physica & formalis divinae naturae, etiam ut reduplicatè infinita est, & actus purus, ac ens per essentiam. Sicut enim (inquiunt) natura divina, quae est substantia, accidentaliter est in gratia, ita gratia potest infinitum participare finito modo. Cuius vero hic art. 3. dub. 1. §. 5. oppositum tenet, putatque implicare contradictionem, quod forma, creata, finita & limitata, ipsam infinitatem & illimitationem divinae naturae quocumque modo participet.

Has duas sententias inter se oppositas in concordiam revocare conatur Joannes à S. Thoma hic disp. 22. art. 1. asserens quod gratia est participatio divinae naturae, & infinitatis, ac puritatis ejus, objective (cum sit similitudo & fulgor intellectus divinitatis divinae, elevans creaturam rationalem, & respiciat pro objecto connaturalem & specificativum Deum, ut est in se infinitus, actus purus, & ens per essentiam) non tamen subjective, quia non habet eundem modum infinitatis quem habet obiectum: sicut (inquit) quantumcumque elevetur inferior Angelus ad intelligendum obiectum de quo illuminatur, licet pervenire possit ad cognoscendum idem obiectum quod superior cognoscit, nunquam tamen perveniet ad modum cognoscendi Angeli superioris, sed semper cognoscat inferiori modo.

§. 1.

Vera sententia quatuor conclusionibus sequentibus declaratur & statuitur.

Primo, gratiam sanctificantem esse participationem, non solum moralem, sed etiam physicam, divinae naturae.

44 Probatur primo: Gratia, cum sit forma physica & supernaturalis, physice participare debet aliquam perfectionem divinam; nam omnia entia supernaturalia sunt participationes Dei, ut transcendit omnem naturam creatam & creatibilem, sicut articulo precedenti declaravimus: Sed gratia sanctificans, cum sit prior charitate, aliisque habitibus supernaturalibus, participare debet illam perfectionem quae in Deo concipitur prior, seu quae est veluti radix ac fundamentum ceterarum, & quae proinde gerit munus essentiae seu naturae, ut infra magis explicabitur: Ergo gratia sanctificans est physica participatio naturae divinae.

45 Probatur secundo: Homo in scriptura dicitur nasci & renasci ex Deo per gratiam, & in eius filium adoptari: Sed haec de solo consortio mo-

rali cum Deo verificari nequeunt: Ergo gratia sanctificans est participatio naturae divinae, non tantum moralis, sed etiam physica. Major patet: dicitur enim Joan. 1. Ex Deo nati sunt. Et 1. Joan. 3. Qui natus est ex Deo, peccatum non facit. Et 1. Petri 1. dicuntur homines renati ex semine incorruptibili. Item Joan. 1. dicitur: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, scilicet per gratiam, per quam in filios Dei adoptamur. Unde cum Scriptura varia nomina tribuat Deo, juxta diversitatem effectuum quos causat, illum vocat patrem, quando tribuit nobis gratiam, ut patet ex illo Pauli ad Roman. 1. & Ephes. 1. Gratia vobis à Deo Patre, quia tribuendo illam, generat nos sibi filios adoptivos, & sic remanet pater; & quia id fit meritis Christi; addit: Et à Domino Iesu Christo. Minor vero suadetur: Habere consortium morale cum Deo, est participare ejus rectitudinem moralem: Sed participatio rectitudinis moralis Dei, non salvat naturam hominis ex Deo, nec filiationem ejus adoptivam: Ergo Scripturae locutiones de solo morali consortio divinae naturae verificari nequeunt. Major patet: Minor probatur. Nativitas & filiationem petunt necessarii ut filius participet naturam patris, substantiali participatione, si filiationem fuerit substantialis; & accidentaliter, si fuerit solum accidentaliter: Sed rectitudo moralis Dei non est ipsa natura divina, quia cum sit propria voluntatis perfectio, pertinet ad perfectiones attributales, naturam supponentes: Ergo participatio rectitudinis moralis Dei, non sufficit ut homo dicatur ex Deo nasci, & filius ejus adoptivus fieri.

Probatur tertio: Effectus & finis gratiae sanctificantis non solum sunt aliquid morale, sed etiam physicum: Ergo illa est non solum moralis, sed etiam physica divinae naturae participatio. Consequentia patet, quia causa debet continere perfectionem sui effectus, & proportionari cum illo, sicut & forma cum suo fine connaturali. Antecedens probatur: Virtutes infusae, & dona Spiritus sancti, sunt effectus gratiae sanctificantis, & ab ipsa emanant sicut proprietates ab essentia, ut infra dicemus: visio autem beatifica est finis ad quem connaturaliter tendit; unde Joan. 4. dicitur: fons aquae salientis in vitam aeternam, scilicet per connaturalem inclinationem ad illam: Sed dona Spiritus sancti, virtutes infusae, & visio beatifica, non tantum dicunt aliquid morale, sed etiam reale & physicam perfectionem importare: Ergo effectus & finis gratiae sanctificantis, sunt aliquid non solum morale, sed etiam physicum. Haec conclusio magis patebit ex dicendis in sequenti.

Dico secundo: Gratia sanctificans est participatio formalis divinae naturae, & non solum virtualis.

47 Probatur conclusio quatuor rationibus. Prima sic potest proponi: Operationes naturae superiori connaturales, non possunt ullo modo fieri connaturales alteri, nisi altera aliquo modo habeat in se formaliter naturam illam superiorem: Sed visio Dei ut est in se, & ejus dilectio super omnia, quae sunt connaturales naturae divinae, sunt connaturales homini iusto per gratiam sanctificantem: Ergo homo iustus per illam habet in se formaliter naturam divinam participativam. Minor patet: quia delectatio orta ex aliqua operatione est signum connaturalitatis illius ex visione autem beata, & dilectione Dei super omnia, maxima oritur delectatio in homine & Angelo: tum etiam quia

quia quæ sunt ex inclinatione subiecti, sunt connaturalia illi: verò operationes sunt ex inclinatione hominis iusti, vel angeli: Ergo ipsis sunt connaturales per gratiam. Major verò probatur: Operatio dicitur connaturalis, quia fit conformiter ad naturam à qua procedit: Ergo impossibile est illud quod est alicui naturæ superiori connaturale, fieri connaturale alteri, nisi aliquo modo habeat illam naturam. Unde quia natura hominis vel Angeli nullo modo reperitur in bruto, repugnat quod actiones naturæ angelicæ & humanæ connaturales, scilicet intelligere & velle, naturæ irrationali fiant connaturales. Hanc rationem frequenter insinuant SS. Patres, præsertim D. Dionysius, & S. Cyrillus iste enim lib. 2. thesauri cap. 2. sic ait: Eandem operationem connaturaliter habentes cum Deo, necesse est esse ejusdem naturæ. Ille verò cap. 2. Ecclesiast. hierar. docet hominem non posse operari divina, qui statim gratiæ sanctificantis non fuerit consecutus: Quia (inquit) unusquisque solum agit quæ substantiæ statim quæ sui sunt.

Secunda ratio est: Illa forma, ex qua oritur inclinatio in Deum ut est in seipso, est participatio formalis naturæ divinæ: Sed à gratia sanctificante oritur talis inclinatio: Ergo illa participatio formaliter naturam divinam. Minor patet, quia ex gratia consequitur (sive per rationem tantum, ut contendit Scotus, sive realiter, ut articulo sequenti contra ipsum ostendemus) charitas theologica, quæ est essentialiter inclinatio in Deum ut est in seipso, quia regulatur per fidem, vel per claram visionem, quæ in Deum ut est in se tendunt: amor verò Dei naturalis, quia regulatur per cognitionem quam habemus de Deo per creaturas, & ex creaturis, non tendit in illum ut est in se, sed prout relucet in speculo creaturarum. Major verò suadetur: Inclinatio in Deum ut est in se, fundari debet in aliqua naturæ cum omnis inclinatio fundetur & radicetur in aliqua naturæ: Sed non potest fundari in aliqua naturæ creata: Ergo solum in natura divina. Minor probatur: Omnis inclinatio tendit in bonum proprium naturæ in qua radicatur: Ergo inclinatio, tendens in bonum divinum, ut est in seipso, nequit radicari in natura creata, sed solum in natura divina per essentiam, si inclinatio sit aliquid increatum, vel divina per participationem, si inclinatio sit aliquid creatum, ut contingit in proposito. Consequentia manifesta est. Antecedens probatur. Omnis inclinatio tendit essentialiter in bonum, & cum nulla inclinatio sit propter seipsum, sed propter naturam in qua fundatur (ad hoc enim datur, ut natura per illam consequatur suam perfectionem, & bonum sibi proportionatum) sequitur quod omnis inclinatio tendat in bonum proprium naturæ in qua radicatur. Unde non potest alia ratio assignari, cur inclinatio lapidis sit ad centrum, & inclinatio ignis ad locum sursum, nisi quia locus sursum est bonum proprium, congruum & conveniens naturæ ignis, & centrum est bonum congruum naturæ lapidis, & idem apparet in qualibet alia inclinatione.

Tertia ratio: Participare formaliter aliquid, est habere convenientiam formalem cum illo, saltem analogam, ut patet in accidente, quod participat rationem entis formaliter, quia in illa habet convenientiam formalem, saltem analogam, cum substantia: Sed gratia sanctificans habet talem convenientiam cum natura divina; sicut e-

nim natura Dei est eminenti quodam modo radix cognitionis & amoris, quo Deus seipsum ut in se est infinito modo cognoscit & amat: ita gratia est radix intelligendi & amandi Deum ut est in se, & prout transcendit totum ordinem creaturæ & creabilem: Ergo gratia sanctificans est participatio formalis naturæ divinæ.

Ultima ratio insinuat D. Thomas hic art. 3. his verbis: Virtus unuscujusque rei dicitur in ordine ad aliquam naturam præexistentem, quando scilicet unumquodque sic est dispositum, secundum quod congruit suæ naturæ (præmiserat locum Aristotelis 7. physic. ubi dicit quod virtus est quedam dispositio perfecti, & subdit: Dico autem in perfectum, quod est dispositum secundum naturam). Manifestum est autem (addit S. Doctor) quod virtutes acquisite per actus humanos, sunt dispositiones quibus homo convenienter disponitur in ordine ad naturam quæ homo est: Ergo virtutes intellectuales, quæ sunt altioris ordinis, debent (ut etiam inferit S. Thomas) ipsum disponere altiori modo, & in ordine ad aliquam naturam altiore, quæ non potest esse alia, quam ipsa met natura divina, participata per gratiam sanctificantem: Ergo talis gratia est participatio formalis naturæ divinæ. Unde in Scriptura vocatur substantia Dei nam ad Hebræos 3. de fide, quæ est dispositio & initium gratiæ, dicitur quod est initium substantiæ Dei: & Augustinus tract. 23. in Joan. ait quod anime resurgunt à peccato per substantiam Dei, id est per gratiam, quæ est substantia Dei, non essentialiter, sed participativè, ut explicat S. Thomas 3. p. quæst. 56. art. 2. ad 2. Item Ambrosius sup. cap. 1. primæ ad Corinth. 1. inquit Deum per gratiam dare nobis regalem magnificentiam, quia per illam, ut dicitur 1. Petri 2. efficitur genus regale, id est de natura & genere Dei.

Dico tertio: Gratia sanctificans est participatio physica divinæ naturæ, etiam formaliter & reduplicativè ut infinita est, & actus purus, habetque totam essendi plenitudinem.

Hæc conclusio in primis probatur potest ex principiis in præcedenti statuta: Ex gratia enim sanctificante oritur inclinatio in Deum, ut est ens infinitum & per essentiam, habetque totam essendi plenitudinem, scilicet spes & charitas: Ergo debet in se participativè habere naturam divinam, ut est ens infinitum & per essentiam: nam ut supra dicebamus, nihil dat inclinationem ad aliquam naturam, nisi saltem participativè præhabeat illam.

Item operationes connaturales alicui naturæ nequeunt competere connaturaliter, nisi habenti eandem naturam, saltem participativè, ut ibidem ostendimus: Sed visio beatifica, quæ est operatio gratiæ consummatæ, competit Deo, ut est ens infinitum & per essentiam. Ergo gratia consummata patriæ participat naturam divinam, ut est ens infinitum & per essentiam.

Præterea, Gratia consummata connaturaliter debetur essentia divinæ, ut species representans totum Deum, ut est in se ens infinitum & per essentiam: Ergo ipsa est participatio naturæ Dei, ut est ens infinitum & per essentiam. Probaturs consequentia: Nulli naturæ connaturaliter debetur species, nisi ejusdem ordinis & perfectionis cum illa: Ergo si gratia consummata connaturaliter debetur species, quæ est infinita, & ens per essentiam, ipsa etiam, saltem participativè, debet esse ipsum esse infinitum & per essentiam.

Potest insuper suaderi conclusio ratione fundam-

M 2

mentali,

Tom. II

mentali, & simul præcipuum Cuiuslibet fundamentum convelli. Ut gratia sanctificans dici possit participare naturam divinam, ut infinita est, non requiritur quod tota Dei infinitatem in se capiat, sed sufficit, quod ei conveniat aliqua pars, seu aliquis modus divinæ infinitatis: At gratia sanctificans, aliquam partem, seu aliquem modum infinitatis Dei in se capit: Ergo participat naturam divinam, ut infinita est. Major patet: participare enim aliquam perfectionem, non est habere illam totaliter & completè, sed partialiter & inadæquate; cum participare nihil aliud sit quam partem capere, & partem relinquere, ut ex ipsis terminis constat. Minor verò suadetur: Deo ut est ens infinitum & per essentiam tria conveniunt: primum est habere suam essentiam pro objecto connaturali; & pro forma intelligibili, ad cuius modum alia intelligat; hoc enim ipsi competit prout excedit totum ordinem naturæ creatæ & creabilis, subindeque ut infinitus est, & ens per essentiam, habetque totam essendi plenitudinem: secundum est, ut identificet sibi tale objectum, & speciem, ac operationem quâ in illud tendit: tertium, ut illud comprehendat, & cognoscatur quantum cognoscibile est: At quamvis gratia sanctificans non possit duo posterius in se habere, & in illis cum Deo communicare; primum tamen, nempe habere essentiam divinam pro objecto connaturali, & forma intelligibili, illi convenit, & in eo cum Deo communicat, ut ex supra dictis patet: Ergo gratia sanctificans aliquid de infinitate Dei, seu aliquam partem illius in se capit, subindeque naturam Dei, ut infinita est participat.

Ultimò probatur conclusio: Caritas nostra est formalis participatio divinæ caritatis, ut est infinita. Ergo & gratia potest esse participatio divinæ naturæ, formaliter & reduplicativè ut infinita. Consequentia patet, non enim magis repugnat participari essentiam infinitam ut sic, quam proprietatem infinitam. Antecedens autem est D. Thomæ 2.2. quæst. 24. art. 7. ubi probatur charitatem, viâ posse augeri in infinitum, quia est participatio infinite caritatis Dei: quæ verba sunt intelligenda formaliter, alias si caritas non esset participatio formalis infiniti ut sic, sed secundum aliquem gradum determinatum, non posset augeri ultra illum, quia jam non participaret talem gradum, sed superiorem, & sic esset alia forma superior: sicut intellectus v. g. Angeli, & esse substantiale hominis, non possunt augeri in infinitum, quia licet participant formaliter intellectum & esse Dei, quæ infinita sunt, ea tamen non participant formaliter ut infinita, sed secundum aliquem gradum determinatum.

Dico quartò, gratiam esse participationem naturæ divinæ, ut natura est.

Probatur primò ex supra dictis: Generari, nasci, & esse filium Dei adoptivum, non potest alicui convenire, nisi participet naturam Dei, ut natura est: Sed per gratiam generamur, nascimur, & sumus filij Dei, ut in prima conclusione ostensum est: Ergo per illam participamus naturam Dei, ut natura est. Major patet: nam ideò Spiritus sanctus non generatur, nec nascitur, nec est filius Dei, quia licet habeat naturam divinam, illa tamen non communicatur ei ut est natura, sed ut voluntas.

Probatur secundò: Id quod in nobis habet rationem naturæ in ordine supernaturali, debet

A esse participatio naturæ Dei, ut natura est, sicut est participatio proprietatis vel potentie Dei, quod in nobis habet rationem virtutis supernaturalis: Sed gratia sanctificans habet rationem naturæ in ordine supernaturali: sicut virtutes infusæ habent rationem proprietatis seu potentie in eodem ordine, ut docet Divus Thomas hic art. 4. ad 1. Ergo gratia sanctificans est participatio naturæ divinæ, ut natura est.

Probatur tertio ratione, quam supra insinuavimus. Illud formaliter participat naturam divinam, sub conceptu & munere naturæ, quod cum ea ut tali habet analogam similitudinem: Sed gratia sanctificans illam habet: Ergo &c. Major patet: Minor probatur. Naturæ divinæ, sub conceptu & munere naturæ, convenit immediate & per se primò, respicere seipsam eminenti modo, & fundare per modum radices virtualis omnes Dei proprietates, & principia proxima tendendi in Deum ut est in se, tanquam in objectum proportionatum & omnino connaturale: Sed gratia etiam respicit Deum immediate, quali trahens ipsum per modum vinculi ad animam; fundatque proprietates analogice similes proprietatibus naturæ divinæ, & principia operationum attingentium Deum ut est in se, tanquam objectum connaturale & proportionatum: Ergo habet similitudinem analogam cum naturâ divinâ, ut talis est, seu ut gerit munus & vices naturæ.

§. II.

Præcipue objectiones solvuntur.

Obijcies primò contra primam conclusionem: Totum, vel saltem præcipuum fundamentum asserendi gratiam esse physicam, & non solum moralem divinæ naturæ participationem, est quia per illam homo constituitur filius Dei adoptivus: Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Major patet ex supra dictis. Minor probatur primò ex Scriptura: nam Matth. 12. Christus vocat fratres secundum naturam divinam eos qui fecerint voluntatem Dei, & habuerint cum ea conformitatem, in qua rectitudo moralis humanæ voluntatis consistit: Ergo solum morale cum Deo consortium, sufficit ut filij Dei nominemur & simus. Consequentia patet: nam qui est frater alicujus, ut natus à tali patre, est filius. Secundò probatur eadem Minor: ad Galat. 3. dicitur: Vos estis filij Dei per fidem; & tamen fides non est participatio naturæ, sed cognitionis Dei: Ergo ex eo quod Scriptura dicat per gratiam nos fieri Dei filios, non rectè inferitur illam esse physicam naturæ divinæ participationem.

Probatur tertio: Res inanimatæ dicuntur nasci ex Deo, & ab ipso generari, & tamen illæ non participant naturam Dei ut est in se: Ergo ex eo quod homo, ratione gratiæ sanctificantis, dicatur in Christo renasci, & à Dei generari, non rectè probatur, ipsum per gratiam physicè participare naturam Dei. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur. Nam Psal. 142. ubi habetur, Ipse dixit & facta sunt. B. filius legit: Et nata sunt. Et Job 38. dicitur: Quis est pluvius pater, aut quis genuit stillas roru?

Denique eadem Minor ratione suadetur: Non est de ratione adoptionis, quod communicetur natura personæ quæ adoptatur in filium, sed tantum quod ipsi tribuatur jus ad hereditatem, quod non habet ex vi suæ originis, ut constat in adoptione quæ fit inter homines, per quam adoptatus non recipit naturam ab adoptante (alias filiatio